

Gästrikebandyn i backspelen:

DAGS ATT PÅMINNA OM 1960 OCH 1970

Varje säsong kring 1960 var diskussionen het om bandyns nya former, avbytare och sarg. De som höll på bandyns traditioner hävdade att sporten förlorat sin särprägel. "Busbandy" var ett vanligt argument mot nymodigheterna. Särskilt sargen retade många, som menade att det tjusiga ytterspelet kommit bort. Serieomläggningen 1960 var däremot en succé. Genuina söderlag flyttades till norra gruppen och vice versa, även om en storklubb som Örebro SK jämrade sig.

Vintern var hård, men det blev ändå inget befarat bortfall av publik.

Landskamperna mot Finland blev bittra bakslag. Dynamo-Moskva kom på besök som ryskt landslag. Svenska nederlag föranledde pressen att påpeka ryssarnas överlägsenhet på skridskorna, och visst var de bättre tränade. Hela Bandysverige ropade efter säsongen efter konstis och först som sist en konstfrusen bandyplan i Stockholm.

Gästrikar i blågult

Gästrikebandyns representation i landslaget var tunn. Torvald Åkerlöf från Forsbacka spelade i A-landslaget, medan Börje Steen, Forsbacka, Gunnar Åberg och Göran Skoglund, båda SAIK, fanns i B-landslaget. I landslaget mot Norge fick Sture Strand och Sture Henriksson, Skutskär, plats. Sandvikens lovande försvarare Kjell Jonsson spelade i ungdomslandslaget. Snart skulle han lämna bandyn för ishockeyn och bli svensk mästare i Brynäs.

Västerås SK slog Sirius i SM-finalen 1960 och Skutskär, som varit ett futtigt mål från finalen, vann matchen om tredje pris mot Edsbyn. Fejden mellan bröderna Eidhagen från Forsbacka vann Malte i Västerås SK.

"Jag unnar brorsan ett SM", var mer meriterade Oves generösa kommentar. Förutom Ove Eidhagen från Forsbacka ingick målvakten Sigvard Parling i Sirius lag.

I division I norra gruppen blev Forsbacka femte lag, platsen före Sandvikens AIK.

Gamla storheten Huge var nära att gå upp i division I, men stötte på patrull mot Sandslån.

Huge satsade friskt med ett lag som blandade gammalt och nytt. Det unga förvärvet från Falun "Bempa" Eriksson spelade med gamla storheter som Pecka Hagström och Inge Cahlman.

"Knatten" och "Dala" i SAIK

Säsongen 1969-1970 blev en vargavinter med betydande publikbortfall. Att bygga tak över Söderstadion återkom som önskemål för bandyns framtid. Mer realistiskt var förslaget att till kommande säsong inrikta sig på att bygga eluppvärmda läktare med tak.

Det internationella utbytet var framgångsrikt. Landslaget gjorde en Sovjetturné och vann två matcher. Dock förlorade man inför 40 000 åskådare i Chabarovsk. "Bempa" Eriksson och "Dallas" Sedwall var affischnamnen i svensk bandy.

Bandylegander som Broberg, Nässjö och Västerås degraderades ur division I, medan Selånger etablerade sig som nykomling. I division I norra segrade Sandvikens AIK och slog Göta Karlstad i kvartsfinalen om SM, men förlorade sedan semifinalen mot blivande mästarna från Katrineholms SK. Dåtida dominanter i svensk bandy. Publikciffrorna var kring 1970 måttliga, omkring 10 000 såg SM-finalen. Viktig kugge i SAIK var framförallt Lars "Knatten" Olsson, men också Bo Forsberg, "Dala" Dahlkvist och Rolf Zetterlund spelade avgörande roller. Endast Lars "Knatten" Olsson kvalificerade sig för spel i landslaget och då i B-landslaget, som mötte Finland i två segermatcher i Söderhamn och Sundsvall. Hösten 1970 spelade landslaget mot pressens lag i Sandviken. Bo Fors-

SAIK:s SM-finallag som besegrades av Brobergs IF 1977 med 3-1 efter 1-1 i halvtid. "Knatten", längst till vänster i raden stående, Bo Forsberg, Lennart Högman, Ulf Sondell, Mats Pettersson, Stefan Ström, Paavo Pyykkö, Curt Bergkvist och Christer Cronvall.

Knästående: Lars Halvarsson, Ralph Eriksson, Leif-Inge Johansson, Hans-Erik Grönvall och Jussi Laine.

berg, SAIK, var den ende från distriktet i den matchen.

Om bredden 1970 på gästrikbandyn vittnar tabellen för division II nedre Norrland: Skutskärs IF blev tvåa efter suveräna Edsbyns IF. Strax före Gävle BK placerade sig Forsbacka, medan BK Tifing hade problem på sin nedflyttningsplats.

BO NORDLUND

Bernt "Bempa" Eriksson spelar som ung i Hüge, men falupojken är med 1971 och ser till att Falu BS vinner SM-guld i finalen mot Sandvikens AIK med "Knatten" som förgrundsfigur.

Utmärkelser:

Årets ungdomsledare, Expressen

1962 Roland Brodin, SAIK,

Årets Gentleman

1970 Lars "Knatten" Olsson, SAIK,

Årets ledare i svensk elitbandy

1976 Sven Karlsson, SAIK,

Bandyhistoria:

1959: Skutskärs IF–Västerås SK 2–1.

1964: Brobergs IF–Skutskärs IF 1–1. Omspel: 4–1

1965: Lars "Knatten" Olsson debuterar i SAIK:s A-lag.

1971: Falu BS–Sandvikens AIK 2–0

1974: Konstfryst bandyplan på Jernvallen.

1975: SAIK startar dambandy.

1977: Brobergs IF–Sandvikens AIK 3–1

1980: IF Boltic–Sandvikens AIK 5–3

1988: SAIK blir tre föreningar: SAIK Bandy, Fotboll, Bowling.

Bandykungarna Bernt "Bempa" Eriksson, Falu BS, och Lars "Knatten" Olsson, SAIK.

1990: Västerås SK–Sandvikens AIK 6–3

1992: Nytt bandystadion på Arena Jernvallen.

1993: SM-guld i bandy för damer i tredje SM-finalen.

1996: Västerås SK–Sandvikens AIK 7–3

1997: 3:e SM-guldet i bandy för herrlaget (5–4 mot VSK).

2000: 4:e SM-guldet (seger mot Hammarby).

2001: Sandvikens AIK fyller 100 år 16 mars.

2002: 5:e SM-guldet och damerna i SM-final

2003: 6:e SM-guldet

2004: Emma Kronberg och Johanna Pettersson världsmästarinnor

Gästriklandet mot Stockholm på Strömvallen i Gävle 1940. Oskar Viger, stående, Olle Grönvall, Forsbacka IK, Einar Ask, SAIK, Bengt Eriksson, Hüge, Roland Carlberg och Agard Magnusson, SAIK.

Knästående: Gunnar Zackrisson, Nils "Lappen" Hellström, SAIK, Einar "Korven" Hellström, Gösta "Tossen" Wennberg och Sven "Gösen" Abrahamsson, Hüge. Gästrikland vann matchen.

Vi gratulerar:

SKUTSKÄRS IDROTTSFÖRENING 90 ÅR

Skutskärs IF bildades den 10 juni 1915 i Skutskärs skola med Robert Strand som ordförande.

I det första protokollet står bland annat:

§ 3 Beslöts bilda en idrottsförening som ska utöva allmän idrott.

§ 4 Beslöts anskaffa en sparkboll på förvaltare Strands bekostnad hos Karstrands i Gävle.

Redan 1903 bildades en första Skutskärs IF, som valdes in i Riksidrottsförbundet 1907 och hade cirka 70 medlemmar. Föreningen upplöstes efter några år. Bodarnas IF startade 1902 men upphörde omkring 1910.

Föreningens kassabok finns dock kvar.

Andra tidiga föreningar: Skutskärs Gymnastikförening, BK Stjärnan och Harnäs IF.

SIF firade sina 90 år med en utställning på biblioteket. Den invigdes 8 juni. Elva sporter är dokumenterade. Tidiga problem var att få en idrottsplan. Bandy, SIF:s starkaste gren, hade start 1915.

En historisk fotbollsmatch spelades den 5 augusti 1898 i Skutskär mellan Gefle IF samt ett Skutskärslag. Det är den första kända matchen i fotboll i Gästrikland och Norduppland. En match som GIF vann med 7-1 men i början av 1900-talet var GIF:arna ju bäst i Sverige.

Fotboll var också med från början, även om det dröjde med seriespelet. Simning kom med Harnäsbadet 1920. Året efter tog Harnäs Simsällskap över, men SIF kom igen 1927 i egna badet vid gamla pumpstadion i Bodaån.

År 1964 gick SIF och Harnäs IF samman i nya Harnäs-Skutskärs Simsällskap.

Andra sporter genom åren i SIF: Bordtennis, handboll, gymnastik, orientering, skidåkning, vattenpolo och tennis. 1915 ordnades en första skidtävling över 20 km med 20 deltagare. I Skutskärs OK, bildad 1950,

- Skutskärs IF 90 år -

Utställning på Biblioteket i Skutskär
8 - 25 juni 2005

Invigning 8 juni kl. 18.00

finns både orientering och skidåkning i dag.
Skutskärs Tennisklubb föddes 1974.

SIF:s 90-årsjubileum omfattar även en jubileumsskrift.

KAJ ANNEBRANT

Idrotten i Sandviken

HUNDRA SPÄNNANDE ÅR

i Sandviken med Storvik, Gästrike-Hammarby, Kungsgården, Järbo, Jäderfors, Kungsgården, Årsunda, Österfärnebo och Högbo.

Den nya boken, Hundra spännande år, är andra delen i serien böcker om idrottshistorien i Sandviken. Den som inleddes med Boken om Jernvallen - Sextio Spännande år 1996. Nu berättas om hur idrotten kom till olika orter i Sandvikens kommun.

Norra idrottsplatsen, Högbo Bruk och Kungsberget har stort utrymme med allsvensk fotboll på 1930-talet och allsvensk bandy 1940-1974. Skidsport, alpint och längd, orientering jämte skidorientering, cykel, simning, skridsko men också golf finns med.

Föreningar från Gysinge i söder till Järbo, Jäderfors och Högbo i norr synliggörs även.

De främsta idrottarna, kvinnor och män, genom tiderna har fått stort utrymme och rangordnas av författaren. Ungdoms- jämte damidrottens utveckling finns med i boken på 416 sidor samt 527 fotografier.

Jag rankar Walter Nyström, 90 år 30 december i år som den främste idrottaren någonsin.

Walter sprang 1952 10 000 meter på 29.23,8 och var näst bäst i världen efter Emil Zatopek.

Hundra spännande år är lättläst, och personregistret omfattar flera än 2 000 namn.

Den finns nu hos bokhandeln. Pris cirka 349 kronor.

Vid samtidig beställning av 10 böcker, är den elfte gratis!

Kaj Annebrant, journalist,
idrottshistoriker och författare
026-25 84 96,
e-post: kaj.annebrant@telia.com

Skytte sport från 1892

Sandvikens Skyttegille (1892)

Skarpskytterörelsen från mitten av 1800-talet har ända in på slutet av århundradet en nära knytning till det militära. Inom skytterörelsen krävdes en förändring. Centralstyrelsen för Sveriges Frivilliga Skytteföreningar bildas också 1889. Då börjar "missionsresor" göras i Sverige.

En gör korpral Blom från Rättvik, en storväxt och reslig karl, klädd i nationaldräkt. Han är respekterad och möts med nyfikenhet i våra trakter. Med hans hjälp engageras prominenta personer för att få en skytteförening i Sandviken.

Sandvikens Skyttegille bildas sedan under ett möte i skolhuset den 7 februari 1892.

Initiativet kommer från Tord Magnusson, ingenjör och senare bruksdisponent. Ett 40-talet intresserade är med och klubbfäster beslutet.

Sandvikens Jernverks stöd är stort från början. Skyttegillet får mark för skjutbanor, och ett årligt bidrag till ammunition utöver det.

Ingenjörerna Tord Magnusson, ordförande, Fredrik Forsberg, vice ordförande och kassör, samt Yngve Eriksson, sekreterare, är kärnan i en kraftfull ledning de första 14 åren. Stora uppgiften är att bygga en skjutbana.

Den invigs på Bredmossen redan den 23 oktober 1892. Kostnaden är 403:40 kronor.

Målet är en järntavla, som kritiseras mellan skotten. De första vapnen är militära och köps från kronans förråd. Tävlingsvapen är Remington m/1867, ett kammarladdningsgevär, och även Remington m/1867-89, ett bakladdningsgevär. Vapnen byts senare mot bröderna N. och P. Mausers repetergevär m/96. Det används av tävlingsskyttar under mer än 50 år.

Skytte sport — men försvar 1940

De nya skyttegillena och föreningarna bildas i första hand för skytte som sport. I början av andra världskriget, kring 1940, tar Sandvikens Skyttegille över en del i frivilliga försvaret i tätorten.

Skyttegilletts ordförande, Sigurd Bröms, får hösten 1939 ansvaret för det i Sandviken. Han bildar två skyttegrupper med vardera 33 man, som 1940 finns inom Sandvikens Hemvärn.

Det är ett av landets första. Sigurd Bröms blir hemvärnschef och medlemmar i skyttegillet instruktörer. Dessutom lånas vapen ut till övningsskjutningar. Sandvikenborna blir mycket intresserade. Ett bevis är att närmre 75 000 skott kammarammunition avlossas under april i Jernvallens bågskyttehall av 2 300 Sandvikenbor.

Bruksdisponent Karl Fredrik Göransson är en av dem som övningsskjuter.

KAJ ANNEBRANT

(Från Hundra spännande år)

Gunder Hägg Stadion i Gävle?

Det förslaget lämnades till Gävle kommun inför Europacupen i friidrott den 18–19 juni, men kultur- och fritidschefen Mats Öström sa nej. Han föreslog istället att platsen intill där statyn Löparen, skapad av jämtlänningen Olof Ahlberg, vid Strömvallen står döps till Gunder Hägg plats.

Vilken kommun blir då först med ett Gunder Hägg Stadion?

I Gunders födelsekommun Bräcke i Jämtland finns redan Gunder Hägghallen, och det som är första blickfånget i kommunhuset är Rickenbackertrofén, som Gunder erövrade 1943 i USA, då han tävlade för Gefle IF.

Trofén, utställd på New York-utställningen 1939 och utförd av fransmannen Alfred Bouchard, köptes först av tidningskungen Randolph Hearst och sedan av kapten Rickenberger. Som ville att den som vann de flesta loppen av åtta i amerikanska inomhusmästerskapen 1943 skulle få priset för alltid.

Gunder Hägg vann alla åtta loppen i konkurrens med bland andra Gregory Rice.

För Gästrikland, Gävle och Gefle IF är Gunder Hägg den störste idrottsmannen någonsin. Under första året som brandman i Gävle – 1941 – satte han sitt första världsrekord. Säsongen därpå slog han till med ytterligare tio och bröt den första drömgränsen på längre sträckor, 5 000 m, med tiden 13.58,2. Nära elva sekunder bättre än finländaren Taisto Mäkis världsrekord.

Efter den bejublade USA-turnén sommaren 1943 dröjde det två säsonger innan han åter var i samma form i Sverige som 1941 och 1942. Han hade då lämnat Gefle IF för Malmö AI. Han satte fyra världsrekord under MÅI-åren fram till livstidsavstängningen för amatörbrott 16-17 mars 1946.

Rickenbergertrofén kan ses i Bräcke kommunhus entré

Gunder var då 27 år. Han fick Svenska Dagbladets Bragdmedalj 1942. Han utsågs år 1943 till världens främste i idrottsman men fick aldrig springa ett EM eller OS. I såväl EM i Oslo 1946 som i OS i Helsingfors 1948 borde han haft guldvittring.

Under en tidningsintervju 1999 fick Gunder frågan, hur han ställde sig förslaget att låta döpa om Gavlestadion till Gunder Hägg Stadion.

"Det värmer hjärtat. Det gör det verkligen."

Gunder Hägg avled i Malmö den 27 november 2004

KAJ ANNEBRANT

Idrottens penningproblem

- I HISTORISKT PERSPEKTIV -

Den diskutabla avstängningen av 1940-talets stora löparlegender på grund av prestationer mot betalning har redan Hasse Liljekvist och Kaj Annebrant berättat initierat om i en bok häromåret. Nu har frågan om amatör eller betald proffs varit ämne för en vetenskaplig avhandling, som granskar hur svensk idrott alltsedan dess begynnelse förhållit sig till idrott mot betalning. I slagskuggan av höstens skatteffil inom idrotten belyser boken hur idrotten alltid haft problem att snyggt hantera penningfrågor.

Varför amatörism?

Med titeln "Amatör eller professionist" lanserar Karin Wikberg i sin undersökning ett nytt träffande begrepp. Den idrottare som tog eller fick betalt för sin prestation var "professionist". Men inte mer "professionell" än lika duktiga amatörer, alltså enligt ordets innebörd försedd med kunskap och förmåga. Vid läsningen undrar man mer än en gång över hur den oskuldsfulla uppfattningen om amatörism så kunde få dominera en samhällssektor. Utan motsvarighet på andra områden där professionalism alltid är liktydigt med kvalitet.

I den icke organiserade svenska sportens ursprung kunde duktiga löpare och kraftkarlar uppträda inför publik mot betalning. I långloppen på skidor kunde prissummorna vara betydande. Det var inget särskilt med det. Betalningen var för publikens beundran av styrka och skicklighet.

Men så hände något. Redan 1912 vid olympiaden i Stockholm diskvalificerades indianen Jim Thorpe och fräntogs medaljerna. I skolan hade han fått betalt för att han spelat fotboll. 1946 kulminerade räfst och rättarting i Sverige med de duktiga löpare som fått eller tagit betalt för sina prestationer. I många fall drabbades även ledare och föreningar, sedan över 200 fall granskats. Den svenska amatörismen nådde sin höjdpunkt. Men dess undergång hade samtidigt börjat.

Hur hade denna rigorösa inställning i samhället till idrott som amatörism uppkommit och utvecklats? Tack vare Karin Wikbergs forskning får man svar. Den tidiga svenska idrotten grundade det mesta av sin moral och etik på engelsk hegemoni i sportens värld. Ett aristokratiskt och strängt gentlemannaideal genomsyrade även sporten. Detta mansideal hade starka fästen i engelskt högre skolväsen och med respekt för ett traditionellt aristokratiskt dygdemönster. En idrottare kämpar ärligt och efter sin bästa förmåga utan att se till ekonomisk vinning. Han förbereder sig och tränar vid sidan av ett i övrigt framgångsrikt yrkesliv. Baron de Coubertin underströk detta ideal för idrottaren med sina paroller inför Parisolympiaden. Att kämpa väl skulle vara viktigare än att segra. Den uppfattningen hade absolut inte gällt hos förebilden de antika olympiaderna.

I svensk idrott härskade länge Per Henrik Lings anda och krav. Linggymnastiken som ett viktigt inslag i ungdomens fostran. Frisk och sund i kropp och själ var parollen. De så kallade "Lingianerna" med dominans i kåren av gymnastiklärare motarbetade breda och nya former av sport och var till och med i viss mån skeptiska till överdriven tävlingsidrott. Lagsporter med boll var länge nedvärderade i förhållande till klassiska grenar. Den starka traditionen från Ling förstärkte svensk amatörism som ideal.

Men fler förklaringar behövs till den seglivade svenska amatörismen. I svensk administrativ och folkrörelsetradition tog Riksidrottsförbundet som stark organisation hand om idrotten och värnade med olika argument om amatörismen och sin egen makt över idrottsrörelsen.

Processen mot Dan Waern

Rättegång och straff för de anklagade på 1940-talet har det skrivits mycket om. Istället skall vi följa processen på 1960-talet mot Dan Waern. Då hade han sedan länge lämnat Gefle IF och tävlade för Örgryte. I Rom OS 1960 hade han kämpat sig till en hedrande fjärde plats på 1 500 m.

Samma år deklarerade han provokativt: "Jag har inte råd att vara amatör!" Därmed hade han fällt domen över sig själv.

Särskilt efter svagt eller obefintligt agerande av Riksidrottsförbundet. Svenska Friidrottsförbundet nöjde sig med en varning till Waern efter en enkel utredning. En motivering var att beloppen inte alls var stora i jämförelse med andra länder - utan bestraffningar. Waern var tills vidare frikänd och hans start i finnkampen tycktes säkrad. Internationella friidrottsförbundet slog då till och Svenska Friidrottsförbundet tvingades avstänga Waern på två år. Publikmagneten var förlorad, särskilt när högsta internationella organet IAAF mycket hårdhänt avstängde Waern på livstid.

Ett valhant försök gjordes då att få Waern erkänd som "nationell amatör".

Ett fåtal klubbar och ledare dömdes sedan ganska lindrigt vid den fortsatta rättegången, medan den aktive idrottsmannen åter drabbades hårdast. Ingen seriös debatt om amatörismens vara eller icke vara förekom under processen. Riksidrottsförbundet gömde sig och agerade inte alls. Svenska friidrottsförbundet fick inget stöd. Varför?

Amatörismen blir ett skatteproblem

Processen mot Waern blev en skattefråga. Andra stämningar rådde i samhället än vid processerna på 1940-talet. Skattesystemet var ekonomiskt, juridiskt och moraliskt accepterat.

Skattemyndigheterna var strängt granskande. Idrottens skatteffil blev förstasidesrubriker.

Stadionklubbarna hade betalat ut 5000 kronor "svart" till Dan Waern, som misstänktes och granskades för falsk-deklaration. Många visade ingen tolerans med honom.

Idrottens högsta och självständigt styrande organ höll på att förlora förtroende och autonomi i förhållande till normer i samhället. Svarta pengar kunde betalas, men revision kunde bli ödesdiger. Nu hade idrottens dilemma blivit ett skatte- och taxeringsproblem.

"Amatöridealet utgjorde inte bara en broms mot tävlingsidrottens utveckling, det hindrade också öppenhet och ärlighet. Det klassiska gentlemannaidealet hade blivit en oönskad grogrund för dubbelmoral."

Till sist såg Riksidrottsförbundet ingen annan utväg än att överge amatörismen och därigenom fortsätta ha makt över idrotten. Tidningar till vänster och Torsten Tegnér i Idrottsbladet hade länge varit förutseende i sin kritik av amatörismens avarter. De som proffs dömda hade ofta sina

forts. nästa sida

rötter hos arbetare och småfolk, fjärran från det ursprungliga engelska aristokratiska idealet för amatörism. När de svenska internationella segrarna blev sällsynta och proffs tog hem medaljerna, när dubbelmoralen blev tydlig, gav även Riksidrottsförbundet upp kampen för amatörism.

BO NORDLUND

Karin Wikberg, *Amatör eller professionist? Studier rörande amatörfrågan i svensk tävlingsidrott 1903 - 1967*
SISU Idrottsböcker

Gävle GIK 100 år den 6 maj 2006

EN JUBILEUMSBOK KOMMER TILL

Lördagen den 6 maj 2006 fyller vår förening 100 år. Det kommer ni att märka, om ni är i Gävle den dagen. På många olika sätt kan jag avslöja. Synd bara att brandbestämmelserna endast tillåter 200 personer att få vara med om den jubileumsfest, som avslutar dagen i Stadshuset festvåning.

Men hör upp och gläds, för redan nu i december kommer vi ut med en bok om våra första 100 år. I boken medföljer dessutom en DVD-skiva med smakprov från de videofilmer, som vår egen Lars-Vidar (Lars-Video) Ström framställt av både gamla GGIK-filmer och sina egna inspelningar bland annat från intervjuer med gamla GGIK:are.

Det har varit en lång, intressant, lärorik men framför allt rolig resa, detta att få vara med om tillblivelsen av vår bok. Men kom för allt i världen ihåg i andra föreningar, som snart kommer upp i sådan aktningsvärd ålder att Ni bör skriva en bok, var ute i god tid! Vi tyckte att vi var det, tills vi bland annat märkte att några av de gamla kämparna från förr, som vi tänkte skulle berätta för oss hur det egentligen var, började lämna oss en efter en, för spel i den högsta divisionen, om man säger så. Lyckligtvis hann vi ändå med några.

Vi startade våren 2002

Vi satte igång på våren 2002. Kaj Annebrant ställde välvilligt upp vid våra två första sammankomster, där han gav oss många värdefulla råd, som vi också följt i stor utsträckning. Han har ju i en det närmaste bottenlös erfarenhetsbrunn att ösa ur, då det gäller att skriva idrottsböcker. På hans inrådan har vårt arbete bedrivits som en studiecirkel inom SisU. De två första åren träffades vi en gång i månaden, men de senaste månaderna har vi setts minst en gång i veckan. Mer än 60 timmars sammankomster har vi hittills haft under 2005 och antalet telefonkontakter och e-mail ska vi bara inte tala om.

Vis av erfarenheterna från vårt 90-årsjubiléum hade några gamla GGIK-nostalgiker redan varit igång med ett dokumentationsarbete genom att börja djupdyka i gamla arkiverade och icke arkiverade handlingar och klippböcker, delvis med sikte på våra snart 100 år. Detta självvalda historiska utskott har bestått av Carl Gustaf Gustafsson, Curt Larsson, Bengt Modigh, Lars-Vidar Ström och undertecknad. Kompletterat med Berit och Janne Larsson samt Reine Jernqvist blev detta vår redaktionskommitté.

Curt Larsson – en klippa!

Vår klubb är synnerligen lyckligt lottad. Utan att någon särskild arkivarie någonsin varit utsedd, har ett suveränt dokumentations- och arkiveringsarbete i det tysta utförts av Curt Larsson under de 35 år han funnits på vårt kansli i Nynäsgården sedan han anställdes 1970 som ungdomsinstruktör. Detta har varit till ovärderlig hjälp och till er i andra föreningar säger jag bara, att har ni ingen arkivarie utse en sådan med det snaraste!

Kontakterna med Arkiv Gävleborg, där våra arkiverade handlingar förvaras, har hela tiden varit mycket angenäma. Deras kunniga och trevliga personal har varit till stor hjälp i vårt forskningsarbete.

Naturligtvis måste vi förankra våra planer på en jubileumsbok hos styrelserna.

Ja, ni vet väl att GGIK sedan 1990-talets början består av tre självständiga föreningar med egna styrelser: GGIK Hockey/Friidrott, GGIK Fotboll och GGIK Innebandy?

Lennart Widell, GGIK:s förste landslagsman 1945.

Hade vi råd med att framställa en bok? Hur skulle den se ut? Hur många sidor? Vilket format? Vi tog in offerter på olika slags bokmodeller och gjorde våra ekonomiska kalkyler. Fanns det bidrag att söka? Ja, det fanns det faktiskt. Och med löften om några gratisböcker och ett varmt tack infört i boken, har också ett antal företag ställt upp. Inga stora företag, och inga stora summor, men många bäckar små...

Kompletterat med intäkterna på försäljningen av böcker borde det hela nästan sluta med ett litet överskott, som lämpligen går tillbaka till föreningen som återbetalning för de belopp man avsatt för jubileet och jubileumsboken.

Förmodligen kommer hela upplagan, 1200 exemplar, att vara slutsåld innan jul. Sedan kan ni ju försöka på "svarta börsen" till höga överpriser. Eller?

Carl Gustaf är "ishockey"

Men vem skulle skriva och redigera boken. Först fördelade vi skrivanden inom gruppen

utifrån vår idrottsliga bakgrund. Självklart att Carl Gustaf skulle skriva om vår stolta ishockeyhistoria eftersom hela karl'n är ishockey och hans lägenhet är belamrad med album, klippböcker, fotobuntar och flyttkartonger med allt om GGIK-hockeyns storhetsperiod.

Det hade blivit kul läsning. Men se'n då? Vi började förstå att det behövdes en fackman för att få en läsvärd bok med journalistisk snits och tilltalande redigering. Vi tyckte mycket om GIF 100-årsbok. Både till format och upplägg. Den hade Ulf Kristöm gjort. Och si, vi lyckades lura denne välskrivande och sportkunnige journalist att ingå i vår redaktionskommitté och göra en bok av det digra material, som vi öste över honom. Vi har varit bollplank och flitiga leverantörer av diverse bra och mindre bra synpunkter. Det har varit ett alltigenom angenämt samarbete – det tycker vi – och hoppas att Ulf tycker detsamma, fast han fått slita ordentligt.

Vår bok speglar verksamheten

Vår bok är inte en uppslagsbok om vår idrottshistoria, där resultat och placeringar ges framträdande plats. Vi ville att boken skulle spegla livet i vår förening och förhoppningsvis också lyckas förmedla den anda, som präglat klubben.

I ord och med många bilder och inslag av roliga episoder vill vi visa hur vi under de hundra åren bland annat har utvecklats.

Från en liten idrottsklubb, nästan familjeförening, bildad främst för att behålla idrottsintresserade ungdomar kvar inom nykterhetsrörelsen, den då största folkrörelsen,

till att i dag inom den nu största folkrörelsen, idrottsrörelsen, vara den stora ungdomsföreningen, som utan elit-tänkande försöker ge idrott åt alla och sysselsätta så många som möjligt. En klubb, där nykterhetslöftet som tidigare var ett krav med medlemskap, ersatts med ständigt pågående informationsinsatser i kampen mot allehanda droger

från en flergrensförening till tre "engrensföreningar".

från självfinansiering genom anordnande av danstillställningar (Pelarsalongen, Lindesberg) revyer, skådespel (Godtemplarträdgården) och naturligtvis medlemmarnas egna obetalda insatser

till finansiering genom aktivitetsbidrag, bingolotter, kioskverksamhet, sponsorer med mera.

Naturligtvis kommer sagan om GGIK i ett av de mest spektakulära avsnitten också att berätta sagan om hur GGIK grundlade hockeykulturen i Gävle

NILS FRÖLANDER

Nu behöver GSF en snörök vinter

Den snöfattiga vintern förra säsongen slog hårt mot skidsporten i Gästrikland. Åtta tävlingar, bland andra Bessemerloppet med DM på 50 km och sprint-DM måste ställas in. Därtill måste elva tävlingar flyttas, sju till Högbo Bruk och Hornbergsloppet till Grönklitt i Orsa. Gästriklands Skidförbund gick miste om nära 50 000 kronor i tävlingsavgifter. Föredömligt nog hade GSF en ekonomiskt buffert. Det positiva i vintras var stora sportsliga framgångar.

Emil Jönsson, Årsunda IF, erövrade en bronsmedalj i sprint i junior-VM. Han vann JSM för äldre juniorer. Klubbkompisarna Christoffer Lindqvist och Annika Löfström kom på silver- och bronsplats i H17–18 respektive D19–20 i JSM.

Gästriklands 13- och 14-åringar var dessutom framgångsrika i Kalle Anka Cup i Malung. En tredjeplats i distriktsstafetten och en individuellt för Maria Nordström, Gävle SK, och ÅIF:s Henrik Lindqvist två andraplatser ger mersmak

Emil, Annika och Christoffer är i vinter med i olika landslag.

Mikael Leljevahl, freestyle, Gustaf Hector, Järbo IF, och Rebecca Olofsson, Gävle ASK, var även med i hetluften. Gustaf kom tvåa i USM. Alpine veteranen Bo Hammarberg, JIF, kom i veteran-VM i USA på medaljplats.

Årsmötet i Sandvikens Folkets hus inleddes med en tyst minut för tre avlidna skidledare: Anders Herodin, Järbo, Karl-Erik Olsson, Storvik, och Evert Zetterberg, Årsunda.

Sören Jonasson, Stensätra, omvaldes till ordförande. Mats Skoglund, Sandviken, avgick efter drygt 20 år på olika poster i styrelsen, varav sex som vice ordförande

Mats Skoglund, Sandviken, avtackas av Sören Jonasson för förtjänstfullt arbete i distriktsförbundet under längre än tjugo år. Mats nöjer sig nu med att vara kvar i längdkommittén och fortsätter på 43:e året i Högbo AIK Skidors styrelse.

och åtta som kanslichef. Han fortsätter dock i längdkommitté.

Per-Olof Andersson, Sandviken, och Åke Roos, Järbo, nyvaldes och Carina Rask, Årsunda, är kvar i styrelsen ytterligare två år.

Distriktspremiären blir kanske Järnrikeloppet i Ockelbo lördagen den 10:e december.

KAJ ANNEBRANT

Walter Nyström 90 år

Walter fyller jämnt den 30 december i år.

Han var hösten 1952 världens näst bästa 10 000-meterslöpare efter tjecken Emil Zatopek. De möttes i Helsingfors-OS i augusti 1952. Då tog Emil OS-guld och Walter var sexa, sedan han som 36-åring sprungit milen snabbare än någonsin förr.

Men det skulle gå fortare ändå.

Walter satte svenskt rekord i en landskamp mot Frankrike på Stockholm Stadion efter OS i kamp mot OS-tvåan Alain Mimoun. Veckan efter i en landskamp i Düsseldorf satte Walter rekord igen och vann före tyske OS-trean Herbert Schade på 29.23,8.

Rekordet stod sig i 18 år och är fortfarande distriktsrekord i Gästrikland. Walter anser att än i dag är det ett svenskt rekord – på kolstybbsbanor! Han belönades också rikligt och erhöll den så kallade bragdmedaljen – Svenska Dagbladets guldmedalj för Årets främsta prestation.

Slutade elitsatsa som 37-åring

Hösten 1952 tyckte Walter att han gjort sitt som elitidrottsman efter 15 års hård träning.

Han inledde den på lysningsdagen, uppmuntrad av blivande svågern Bertil Axelsson. Och det ledde till fyra DM-guld på skidor och en 13:e plats på Vasaloppet. Innan han gick in för att ta för sig än mera på löparbanorna.

Den karriären inleddes hos IFK Gävle 1942 men tog rejäl fart i Sandvikens GK 1947. Då hade Walter sitt första, bästa löparår med SM-guld i terräng och på 10 000 meter samt seger och en tid endast 2,5 sekunder över svenska rekordet på 10 000 meter i en landskamp mot Finland i Göteborg.

Inför OS i London 1948 var 33-årige Walter ett stort OS-hopp men blev sjuk och det dröjde i stort närmare tre år, innan han kunde göra sig själv full rättvisa igen.

Som 89-åring tänker han ibland tillbaka på sina idrottsliga framgångar men med ålderns rätt tar han det lugnt och trivs bäst hemma med hustrun Astrid, barn och barnbarn. I takt med att syn och hörsel försämrades och med det rörligheten, nöjer sig Walter med korta promenader nära hemmet i Sandvikens centrum.

Hur ska du fira 90-årsdagen?

– Det har jag inte tänkt på. Det blir väl barnen som ordnar det.

Det säger i början av november Sandvikens främste idrottsman genom alla tider.

Han följer med i det som händer inom idrotten och ser fram mot vinter-OS 2006. Han förstår Per Elofssons beslut att redan som 28-åring lämna elitidrotten:

– Jag var drabbad själv, även om jag kom igen, säger Walter.

KAJ ANNEBRANT

Prins Bertil delar hösten 1952 ut Svenska Dagbladets guldmedalj till Walter Nyström.

Walters svenska rekord 1951–52

Walter sätter tre svenska rekord på Norra idrottsplatsen i Sandviken 1951, kommer sexa i OS 1952 och erhåller Svenska Dagbladets guldmedalj – bragdmedaljen för svenska rekordet i en landskamp mot Tyskland i Düsseldorf på 10 000 meter – 29.23,8.

Elva SM-guld, sex svenska rekord och 13 landskamper 1945–1952 är på Walters meritlista.

Distriktsrekord i Gästrikland 2005:

10 000 meter: Walter Nyström, 29.23,8 (1952)

Entimmeslöpning: Nyström, 18 810 meter (1951)

20 000 meter: Nyström, 1.03,57,4 (1951)

25 000 meter: Nyström, 1.21,41,4 (1951)

Grattis!

Förre storlöparen Arne Andersson fyllde 88 år 27 oktober. Han var vid sidan om Gunder Hägg världens främste medeldistanslöpare i mitten av 1940-talet. Arne satte världsrekord på 1 500 meter och tre gånger på engelska milen mellan 1942–1944. Han proffsförklarades på livstid 1946 men kom tillbaka som idrottsman i cykel.

Gästriklands Idrottsförbund 100 år

Redaktionskommittén för boken Gästriklands Idrottsförbund 1907–2007 träffades den 10 oktober för att diskutera jubileumsboken. Ledningsgruppen ska omfatta Göran Severin, Gästriklands Kulturhistoriska Förening, Lars Björklund, Jan Hovdebo, Stig Karlsson, alla GIF, Kaj Annebrant och Bo Nordlund, GHF.

Adjungerade blir Anders Eriksson, Bo Brügge och Nils Frölander, GHF.

Boken kommer att skildra den tidiga idrotten och dess uppkomst i Gästrikland, olika grenar, föreningar, aktiva och ledare samt ska omfatta Gävle, Sandviken, Hofors och Ockelbo. Helt klart bör jubileumsboken ha ett kulturhistoriskt perspektiv fram till i våra dagar.

Nästa möte bestämdes till 14:e november.

KAJ ANNEBRANT

Österfärnebo IF – en storklubb 1959

ÖFIF kom 1959 sexa i Tiomila i orientering, 15 minuter efter segrande Stockholms OK. I gästrikelaget sprang: Knavmurs-Lennart (32:a), Göran Elfström (67:a), Harry Björk (49:a), Gert Persson (35:a), Helge Wählin (34:a), Yngve Lind (29:a), Knut Wählin (21:a), Gunnar Herou (8:a), Ernst Larsson (3:a) och Olle Jönsson (6:a). Gunnar Herou överträffade sig själv på åttonde sträckan och avancerade 13 placeringar, då han tog in sju minuter på täten och gav ÖFIF toppkänning.

ÖFIF följde upp med seger i Hälsingekavlen, då Ernst Larsson avgjorde på sista sträckan.

Samma år dominerades ol-DM av färnboorienterare.

Ernst Larsson var tvåa efter Gunnar Berglund, Valbo AIF. Och fem ÖFIF:are till placerade sig bland de tolv bästa herrarna. Ernst, Bo Eriksson och Alex Jönsson vann lag-guldet. Och natt-DM vanns av Göran Elfström fem minuter före Alex. Helge Wählin blev fyra, Yngve Lind sexa.

Walter Nyströms imponerande prissamling har skänkts till Sandvikens kommun och kan ses i Folkets hus foajé. Sandvikensborna och alla andra idrottsintresserade kan där få en bild av vad den stillsamme, målmedvetne Walter uträttade på tävlingsbanorna – något som aldrig glöms!

Till minne av Erik Jonsson, Gävle Skidkamrater

I oktober avled Gävle Skidkamraters förre ordförande Erik Jonsson efter en tids sjukdom. Under åren 1990 till 1999 ledde han föreningen och medverkade från början till att klubbstugan byggdes och till att Skidstavallen i Strömsbro utvecklades till den populära anläggning den idag är för skidor och friluftsliv.

Erik Jonsson var hängiven friluftsmänniska och ägnade sig förutom skidsport åt fjällvandring och långfärdsskridskor. Han genomförde många Vasalopp på fina tider som motionär.

Erik Jonsson blev 76 år.

BEHÖVER DU NYA ÖGON?

Ögon som kritiskt granskar din text och sätter rödpennan på de förargliga stavfelen. Som spanar in upprepningar, syftningsfel och inkonsekvens. Ja, allt som kan skämma en fin slutprodukt.

Då behöver du Ord och Energi AB.

Vår mångåriga erfarenhet av professionell korrekturläsning kombinerad med vårt idrottskunnande har gjort oss till en flitigt anlitad medarbetare i just idrottsböcker, även om också andra böcker och tidningar ofta ligger på vårt skrivbord för korrekturläsning.

Läs om vårt kunnande och våra kunder på www.ord-energi.se och kontakta gärna Ingrid Hillström som berättar mera.

Norrandsgatan 8, 811 71 JÄRBO

0290-70860

ingrid.hillstrom@ord-energi.se

Elva nya enskilda medlemmar:

Lena Björk, Kaplansgatan 13, 803 20 Gävle
Sigurd Borgqvist, Stålbergavägen 9, 818 31 Valbo
Lars Eriksson, Älgpasset 18 D, 806 36 Gävle
Karl-Erik Gustafsson, Skolgatan 10 Q, 811 33 Sandviken
Bengt Hammarberg, Skogsfruv. 10 E, 811 41 Sandviken
Reine Jernkvist, Skogvaktarvägen 15, 806 35 Gävle
Kjell Nordvall, Krikonvägen 10, 806 36 Gävle
Gunnar Persson, Friherregatan 1 9 tr., 165 58 Hässelby
Gun-Britt Svedell, Bergsgatan 49, 811 36 Sandviken
Kjell Söderström, Olarsvägen 4, 816 30 Ockelbo
Ingemar Woxlin, Sveavägen 18 B, 811 40 Sandviken

Ett nytt förbund:

Sisu Gästrikland, S. Kansligatan 11, 802 52 Gävle

Visste du att...

ännu på 1960-talet är nästan alla tennisspelare amatörer och har inte några inkomster av sitt spelande? Det finns många slags klotspel och de mest kända härstammar från Medelhavsländerna.

Bordtennis är först ett engelskt sällskapsspel men blir omkring år 1900 en sport och under 1920-talet ett tävlingsspel med världsmästerskap från 1927. Namnet "ping-pong" är från början ett varumärke och en härmning av ljudet när bollen träffar racketen ("ping") och studsar mot bordet ((pong)).

Kassörens ruta:

Våra mål är...

att i Gästrikland väcka och underhålla intresset för idrottshistoria och med hjälp av artiklar, intervjuer och videoinspelningar dokumentera det aktiva, ledare och idrottsföreningar utträttat genom åren.

Vi har omkring 290 medlemmar – enskilda, föreningar och specialdistriktsförbund, men även företag och kommuner är välkomna. Vi är efter drygt 15 års verksamhet en bra resurs, då det gäller goda råd, fakta och allt omkring ett arrangemang eller ett bokprojekt.

Vi är en av ett 30-tal i Sverige

Vi är en av ett 30-tal idrottshistoriska föreningar i landet och samarbetar med de i Dalarna, Hälsingland och Uppland. Vi är med på landsomfattande konferenser vartannat år. År 2004 fanns vi med och bildande ett idrottshistoriskt riksförbund i Sverige.

Att jobba med idrottshistoria har blivit en folkrörelse de senaste 20–25 åren!

Vi har ett starkt stöd av Gästriklands Idrottsförbund, Sisu Idrottsutbildarna och Sandvikens Idrottsråd.

Men medlemsavgifterna är vår största inkomstkälla, men ändå mycket humana:

* Alla medlemmar får vårt medlemsblad, ofta 20 sidor, i april och november.

Förbund/företag: 200 kronor, förening 100, enskild medlem 50 kronor/år.

Vi vill ha flera medlemmar!

Såväl enskilda som föreningar, specialdistriktsförbund och företag!

Vi ordnar idrottskaféer och är en resurs om Er förening vill ha råd om jubileum, bokutgivning eller nostalgikvällar. Vi brukar ordna en medlemsresa årligen. I juni var vi på Stockholms Stadion och ute på Bosön.

* Vi verkar också för att alla idrottsföreningar ska välja en arkivarie!

Gästrikidrottens Historiska Förening

Att. Rune Holmgren, Furuvägen 27, 812 31 Storvik

Telefon: 0290-108 64. GHF:s postgirokonton: 81 60 67–3

Vår sekreterare: Bo Nordlund, Strömsborgsvägen 8, 802 66 Gävle.

Kassarapport den 2 november 2005:

Ingående balanskonto 24 213 kronor

Inkomster: 26 520 kronor

Utgifter 23 985 kronor

Tillgångar:

Kapitalkonto Länsförsäkringar Bank 11 319:80

Plusgirot 14 201:79

Handkassa 976:50

26 498:09